

Pienryhmissä toteutettava harjoitusmenetelmä oppilasorkesterille

Musiikin koulutusohjelma
Musiikkipedagogin
suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
pp.kk.vvvv

Verna Kaunisto-Feodorow

Koulutusohjelma Musiiikin koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto Musiiikkiopettajan suuntautumisvaihtoehto	
Tekijä Verna Kaunisto-Feodorow			
Työn nimi Pienryhmissä toteutettava harjoitusmenetelmä oppilasorkesterille			
Työn ohjaaja/ohjaajat Kristiina Peltonen			
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 17.03.2011	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 23+3	
<p>Opinnäytetyössä perehdytetään lukija orkesteriassistentin toimenkuvaan. Lisäksi kuvaillaan yksityiskohtaisesti ne toimintametodit, joita orkesterin harjoittamisessa voidaan käyttää.</p> <p>Työn taustalla ovat kokemukseni orkesteriassistenttina toimimisesta Pariisin keskustan konservatoriossa kolmen vuoden ajalta. Tuona aikana loin käytännössä koko toiminnan. Pariisissa käyttämiäni metodeita kokeiltiin Metropolian ja Turun ammattikorkeakoulun yhteiseen orkesteriperiodiin soveltavasti syyslukukaudella 2010. Näiden kokemusten kautta syntyi malli orkesterin pienryhmätoiminnasta ja miten sitä voidaan soveltaa orkesterityöhön oppilaitoksissa.</p> <p>Opinnäytteen tekijä on työskennellyt eritasoisissa orkestereissa kotimaansa lisäksi useassa eri oppilas- ja ammattiorkesterissa niin Pariisissa Ranskassa, kuin Luxembourgissa. Nämä kokemukset sekä keskustelut eri muiden kollegojen kanssa antavat ymmärtää, että vastaavanlaisia harjoitteita joko ei ole järjestetty, tai sitten ne ovat niin harvinaisia, etteivät ne ole opinnäytetyötä tehdessä nousseet päivänvaloon.</p> <p>Niiden kokemusten valossa joita allekirjoittaneella on orkesterityöskentelystä, näkökanta jota opinnäytetyö tuo esille, on ainutlaatuinen. Se huomioi kunkin muusikon sekä yksilönä, että merkittävänä osana orkesterikokonaisuutta. Se, olenko ollut "keksimässä pyörää uudestaan", jää nähtäväksi.</p> <p>Orkesteripedagogiikaksi paljastuvat orkesteriharjoitteet orkesteriassistentin toimenkuvasta katsottuna ovat osoittautuneet niin hyvin toimiviksi, että ne ansaitsevat tässä valossa tulla osaksi kaikkien niiden oppilaitosten ohjelmaa, joissa halutaan antaa parhaat mahdolliset eväät ammattiorkesterimuusikoiksi opiskeleville muusikoille.</p>			
Teos/Esitys/Produktio Opinnäytetyö suoritettiin Chopin-Schuman- nimisen orkesteriproduktion yhteydessä			
Säilytyspaikka Metropolia ammattikorkeakoulu, Ruoholahden kirjasto, Helsinki			
Avainsanat Orkesteri, orkesterinjohto, orkesteriassistentti, pienryhmät, ryhmätyöskentely			

Degree Programme in Classical Music		Specialisation Music Pedagogue
Author Verna Kaunisto-Feodorow		
Title Job Description of a practising method for small groups for student orchestras		
Tutor(s) Kristiina Peltonen		
Type of Work Bachelor's thesis	Date 17.03.2011	Number of pages + appendices 23+3
<p>This thesis introduces the reader to the job description of an orchestra assistant and the methods of rehearsing an orchestra.</p> <p>The thesis is based on the job description and working methods that I developed while working as an orchestra assistant at the Conservatory in the Centre of Paris for three years. Some of these methods were tried out in a joint orchestral project of the Metropolia University of Applied Sciences and Turku University of Applied Sciences in October 2010. The experiment showed how the methods can be applied to any student orchestra classes.</p> <p>I have played in various orchestras in Finland, France and Luxembourg, both as a student and a professional musician. The methods described in this thesis were not used in any of the previous orchestras. On the basis of these experiences and my discussions with several colleagues, I claim that these methods are not being used or they are extremely rare. According to this innovative approach to orchestral work, each musician is considered as a unique and essential part of the wholeness of an orchestra. This makes my approach pioneering. The future will show, whether I have been "reinventing the wheel".</p> <p>The practical methods of orchestra pedagogy applied by an orchestra assistant seem to work so well that they deserve to become part of the curriculum of any music institute wanting to provide aspiring orchestral musicians with the best possible qualifications.</p>		
Work / Performance / Project Orchestra project titled Chopin-Schuman Class in October 2010		
Place of Storage Metropolia University of Applied Studies, Ruoholahti Library, Helsinki		
Keywords Orchestra, orchestral leading, orchestra assistant, orchestra pedagogy, small group work		

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. TYÖN LÄHTÖKOHTIA	4
2.1 Orkesteripedagogiikkaa musiikkioppilaitoksissa	4
2.2 Yhteistyötä kapellimestarin kanssa	5
2.3 Jousisoittaja orkesteriassistenttina.....	5
2.4 Assistentin valmistavat harjoitukset	6
2.5 Aktiivi- ja passiivijäsenet.....	7
2.6 Oppilassiirtojen hyödyistä	7
3. ORKESTERIASSISTENTIN TYÖN SYVÄOBSERVOINTI	9
3.1 Ensimmäisten harjoitusten merkityksestä	9
3.2 Pienryhmätyöskentely	9
3.3 Pienryhmätyöskentelyn harjoitusmetodeja	10
4. ORKESTERIASSISTENTTI PEDAGOGINA	12
4.1 Kuinka tukea oppilaan itseluottamusta?	12
4.2 Kuinka kohdata vaikeudet?	12
5. KÄYTÄNNÖN SOVELLUS METROPOLIAN MUSIIKIN KOULUTUSOHJELMAN ORKESTERIN KANSSA	14
5.1 Ennen soveltavaa harjoitusta	14
5.2 Mitä ei ehditty	15
5.3 Mitä ehdittiin	15
6. PALAUTETTA	18
7. TYÖN MERKITYS-MITÄ OLEN OPPINUT	20
LÄHTEET	22
LIITEET	23

1. JOHDANTO

"Pienryhmätyöskentelyä pitäisi tehdä paljon enemmän koska siitä on NIIN paljon hyötyä"

musiikin ammattiopiskelijan kommentti 2010

Lopputyöni päämäärä on tuoda esille kuinka oleellinen ja tärkeä osa musiikkikoulutusta pienryhmätyöskentely on, ja kuinka vähällä vaivalla voidaan nostaa sekä oppilaiden motivaatiota osallistua orkesteriperiodeihin että orkesterin tasoa.

Satu Öystilä toteaa, kuinka pienryhmien käyttö yliopisto-opetustasolla vaikuttaisi yleistyeen yhteisöllisen oppimisen periaatteiden yleistyessä. Ongelmaperustaisen oppimisen (PBL) hyvät tulokset ovat tuoneet esiin kuinka ryhmäprosessit ja yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen edesauttavat tavoitteiden saavuttamista työryhmänä työskentelyn kautta. Opinnäytetyöni tapauksessa ainoastaan ikäänkuin kuljetaan toiseen suuntaan, kutistetaan suuri kokonaisuus inhimillisemmälle tasolle tuloksien lähempää tarkastelua varten. Yhtäkaikki saadaan aikaan pienryhmiä joiden toiminta palvellee samaa tarkoitusta kuin Öystilän mainitseman ryhmätyön edut. (Viittaus: Satu Öystilän artikkeli Esa Poikelan toimittamassa teoksessa Ongelmaperusteinen pedagogiikka, teoriaa ja käytäntöä)

Oma kosketukseni orkesteripedagogiikkaan ja pienryhmätyöskentelyyn alkoi, kun Pariisin keskustan konservatorio haki orkesteriassistenttia. Orkesterityötä pidettiin mainitussa konservatoriossa tärkeässä arvossa instrumenttioppilaan kehityksen kannalta. Perehdyin orkesteriryhmätyöskentelyyn konkreettisesti kolmen vuoden ajan orkesteriassistentin toimesta käsin. Orkesteriluokkien tueksi tarvittiin paitsi virittäjää, myös motivoijaa. Tältä pohjalta lähti toimenkuvani kehittäminen. Minut valittiin koska toimin tuolloin jo valmiiksi silloisen oppilassinfoniaorkesterin konserttimestarina ilmeisesti tarpeeksi pontevasti, niin että katsottiin verrattain huokealla voitavan värvätä minut assistentin toimenkuvaa "näköalapaikalta".

Konserttimestarin toimi, jossa toimin ennen assistentiksi ryhtymistäni, oli vahtia että orkesteri soi vireessä ennen kapellimestarin harjoittamaan saapumista. Uudeksi assistentin toimenkuvakseni annettiin kunkin orkesterin tehokkaan virittämisen lisäksi erinäisiä järjestäjän töitä, eli huolehtia nuoteista, oppilaiden läsnäoloista ja aikataulujen

noudattamisista. Lisäksi sain myös musiikillista vastuuta; saatoinkin vaikuttaa oppimismotivaatioon, tukea heikoimpia oppilaita orkesterissa instrumenttini kanssa, sekä mielenkiintoisin elementti; sain alkaa harjoituttaa oppilaita pienryhmissä. Tässä opinnäytetyössäni haluan tutustuttaa lukijan niihin pääkohtiin joihin olen mainittujen kokemusten kautta päässyt perehtymään, ja joita orkesterien pienryhmätyöskentelyssä olisi syytä ottaa huomioon.

Työskentelin kolmen eri ns. alemmpitasoisen orkesterin kanssa. Alemman tason orkesterit jaettiin kolmeen eri kategoriaan tason mukaan. Näistä suurin orkesteri syntyi aloittelijoista, joilla oli takanaan muutaman vuoden instrumenttiopinnot. Tämä ryhmä oli myös kenties kaikkein haastavin, sillä oppilaita oli tässä suurimassa orkesterissa satakunta. Satakunta pientä piipertäjää ja puolentoistotunnin harjoitus kieltämättä kuulostaa oikealta tehottomuuden tyyssijalta.

Kuten arvata saattaa jo yksinomaan kelvollisen virityksen savuttaminen oli haasteellista. Oppitunnin alkuun oli kyllä värvätty muutama jousisoitinopettaja tappeja vääntelemään, mutta tämä todettiin tehottomaksi: opettajilla kun oli itselläänkin tarpeeksi muuta työsarkaa.

Seuraavan, noin 2/3 tason orkesterissa ryhmää oli jo vähemmän: verrattain motivoituneita pieniä soittajia, jotka tosin eivät vielä saneet instrumenttiaan vireeseen ilman apua, mutta jotka olivat alkujännityksestä selvittyään kiitollisia saamastaan tuesta ja nauttivat työskentelystä täysin rinnoin.

Haastava oli kolmas taso (n.3/3 tasoisia), jossa ”itsensä voittaneet” teinit punastelivat väärin äänten kera tai ylimalkaan pitkästyivät harjoituksissa. Paras kokemukseni tuosta ryhmästä lienee palaute jonka sain vasta vuosia myöhemmin erään asianomaisen tultua kiittämään minua tuesta ja kannustuksesta henkilökohtaisesti. Pienharjoittelu kuulemma rohkaisi muusikonalkua, joka itseluottamuksen puutteesta oli jo jättämäisillään instrumentin harrastamisen kokonaan. Hän päätyi kuitenkin opiskelemaan musiikkia Unkariin ja valmistui myöhemmin musiikkiterapeutiksi.

Sain työstäni kutakuinkin tasan kymmenen vuotta sitten, 20.9.2000 päivätyn työtodistuksen, joka menee suomennettuna suunnilleen näin: ”Minä allekirjoittanut, W.A.MOZART- konservatorion rehtori, todistan että rouva Verna Kaunisto palkattiin syyskuussa 1996- pedagogisen ryhmämme jäseneksi, ja olemme erittäin tyytyväisiä hänen työhönsä. Hänellä on oppilaisiinsa hyvä kontakti, hänestä on pidetty, ja hän ylläpitää korkeaa vaatimustasoa. Erittäin hyvän yhteistyöhenkensä ansiosta hän on saavuttanut myös työtovereidensa korkean arvostuksen. Hänellä on korkeatasoisen pedagogisen ryhmän jäsenenä toimimiseen tarvittavat ominaisuudet. Allekirjoittanut Bruno Poindéfert” Näillä eväillä lähdän tutkimaan kymmenen vuotta sitten tapahtunutta työtäni uudesta perspektiivistä, tällä kertaa kotimaastani käsin.

Opinnäytetyöprosessi on ollut haastava mutta antoisa. Olen löytänyt itsetäni uinuvia mahdollisuuksia liittyen pedagogina työskentelemiseen. Olen yllätynyt siitä, kuinka pieniltä tuntuvat asiat voivat ollakin suuria ja tärkeitä.

Seuraavilla sivuilla kerron aluksi pääpiirteittäin orkesteriassistentin toimenkuvasta yleensä, sisältäen opetuskäytäntöjä, metodeja ja assistentin opetustilanteisiin liittyvää pedagogista pohdintaa. Tämän jälkeen seuraa kuvaus siitä, miten käytännön sovellus Metropolia Ammattikorkeakoulun orkesterin kanssa tapahtui, ja minkälaisia tuloksia se

on tuottanut. On huomioitavaa soveltavassa osioon oli mahdollista sisällyttää vain yksi osa-alueen koko assistentin toimenkuvasta.

Työn tuloksia voitaisiin soveltaa eritasoisiin musiikkioppilaitoksiin joko työllistämällä varsinainen, osa-aikainen orkesteriassistentti tai työllistämään lisäämällä orkesteriassistentti osaksi muuten osa-aikaista tai miksei myös vakituista henkilökuntaa. Ihanteellisessa tilanteessa lopputyön yksi päämäärä voisi olla vaikkapa työllistää allekirjoittanut itse.

2. TYÖN LÄHTÖKOHTIA

2.1 Orkesteripedagogiikkaa musiikkioppilaitoksissa

Orkesteripedagogiikasta puhuttaessa tarkoitetaan tavallisimmin musiikkioppilaitosten orkesteriluokkien orkesteriharjoituksia. Näissä kapellimestarin johtamat eritasoiset oppilasorkesterit harjoittelevat yleisimmin kerran viikossa tai periodeittain. Joissakin harvoissa tapauksissa harjoituksia voi olla useamman kerran viikossa, ja harjoitukset voivat sisältää perinteisesti myös ns. stemmaharjoituksia.

Stemmaharjoitukset tarkoittavat sitä kutakin eri ääntä edustavat ryhmät opettelevat omissa ryhmissään nuotteja paremman yhteissoinnin ja kokonaisuuden aikaansaamiseksi. Edelläkävijöitä orkesterityöskentelyssä Suomessa edustavat mm. IHMO:n (=Itä-Helsingin musiikkiopisto) eritasoiset oppilasorkesterit, joiden stemmaharjoituksia vetävä Taru Aarnio kertoo että mm. stemmaharjoituksiin käytettävä aika edustaa määrältään ja laadultaan kotimaamme aatelia.

Joensuun ja Tampereen konservatorioihin tehdyn, orkesteripedagogiikkaa käsittelevän tiedustelun perusteella käy ilmi, että tässä opinnäytetyössä kuvaamani metodeja ei näyttäisi olevan näissä oppilaitoksissa käytössä, lukuunottamatta satunnaisia puupuhallin- ja vaski-instrumenttien stemmaharjoituksia omina ryhminään. Ne kuitenkin edustavat tavallaan jo jonkinasteista pienryhmäharjoittamista, mutta ovat vielä perinteisten harjoitusmuotojen osia. Niiden huomattavin ero tässä työssä esiteltävään metodiin on perinteiset stemmaharjoitukset pidetään aina ryhmälle, joka on jo tottunut työskentelemään yhdessä. Tässä työskentelytavassa muusikko ei pääse kuulemaan ja harjoittelemaan oman osuuden suhdetta muihin instrumentteihin.

Ne Turun AMK:n oppilaat, jotka osallistuivat opinnäytetyön soveltavaan osioon, eivät olleet aiemmin kuulleet tässä työssä esitellyistä metodeista.

Musiikkiyliopisto Sibelius Akatemian orkesteri-intendentti Anna Jaskiewicz kertoo, että Sibelius Akatemian orkesteriperiodeihin sisältyy stemmaharjoituksia instrumentteittain, sekä siten että ykkös- ja kakkosviulut harjoittelevat yhdessä. Myös puupuhallimet kuten myös vasket harjoittelevat omissa stemmaharjoituksissaan. Muunlaista orkesterin pienryhmätoimintaa ei Sibelius Akatemiassakaan ole käytössä.

Tämän kyselyn valossa opinnäytetyössäni esittelemät metodit eivät siis tällä hetkellä ole millään tavoin käytössä musiikkioppilaitoksissamme. Ainoat kokemukset joita minulla metodeista on, pohjautuvat itse käytännössä kehrittelemiini harjoitteisiin. Ne ovat toimineet Pariisissa (ks. Työtodistus yllä) ja niiltä osin mitä opinnäytettäni varten ehdimme soveltaa, ne toimivat myös Metropolian ja Turun AMK:n yhteisessä orkesteriperiodin puitteissa. Pienryhmäharjoitukset eivät millään muotoa poissulje perinteisiä stemmaharjoituksia, vaan päinvastoin; niiden tarkoitus on pureutua pintaa stemmaharjoituksiakin syvemmälle. Pienryhmien toiminnan salaisuus näyttäisi olevan niiden oppilaita suuresti motivoivassa voimassa.

2.2 Yhteistyötä kapellimestarin kanssa

Orkesteriassistentin (kuten toimenkuvaani Pariisissa kutsuttiin) työtä lähdetään toteuttamaan aina kapellimestarin toiveista käsin. Kun keskitytään alusta pitäen työskentelemään tällä asenteella, voidaan toimia itsenäisesti, että samanaikaisesti luottamuksellisesti molempiin suuntiin. Aina on kuitenkin olemassa vaara että etenkin uudessa tilanteessa yhteistyhön tottumaton kapellimestari kokee assistentin haittana tai jopa uhkana omalle toimenkuvalleen. Tästä ei missään olosuhteissa kuitenkaan ole kysymys. Assistentin onkin valmistauduttava uudessa yhteistyöhankkeessa suhtautumaan nöyrästi yhteistyöpartnerin potentiaalisesti epäileviin käsityksiin. Kapellimestarin havaittua että apua ei ole tarkoitettu uhaksi, vaan lisätyövälineeksi, alkaa yhteistyö assistentin ja kapellimestarin välillä todennäköisesti ottamaan tuulta alleen. Tietenkin on mahdollista että yhteistyö sujuu kaikin puolin mallikkaasti alusta alkaen. Siitä huolimatta on tärkeää tiedostaa, että uusi toimenkuva voidaan aina kokea myös uhkana. Tiedostaminen auttaa välttämään alkumetrieni karikoita tässä herkässä kysymyksessä.

Työ aloitetaan tutustumalla partituuriin ja keskustellaan kapellimestarin kanssa teoksen teknisesti vaativista kohdista ynnä muusta minkä hiomiseen katsotaan kuluvan aikaa. Toimenkuvan on oltava hyvin toimiakseen joustava, ts. toimenkuvan haltijan pitää tarvittaessa voida luopua tarvittaessa yhdestä suunnitelmasta nopeastikin mikäli toinen, tähdillisempi ilmaantuu matkanvarrelle.

Merkillepantava seikka on myös oppilasorkesterien usein epämääräiset kokoonpanot ja koot. Harvoin jos koskaan orkesterivahvuus on sama kuin teokseen on merkitty. Sen ei kuitenkaan pitäisi antaa haitata vaan tarkoitus olisi keskittyä siihen kuinka vallitsevissa olosuhteissa olisi tarkoituksenmukaista toimia.

Orkesteriassistentti on kuin leikkaussalissa työvälineitä ojenteleva leikkausassistentti, ja kapellimestarille ja assistentille syntyy kiinteä vuorovaikutussuhde. Allekirjoittaneella oli tilaisuus työskennellä kahden eri orkesteriluokan johtajan kanssa, Dominique Sourisin sekä Jean-Luis Massin kanssa, jotka olivat, mitä opetukseen tulee, miltei toistensa vastakohdat. Pelisääntöjen ollessa ykienkertaiset ja selkeät, tuli käytännössä tositetuksi että työskentelyn laatu tai määrä ei tästä huolimatta tuntuvastikaan muuttunut.

Näin lähdetään purkamaan teosta kohta kohdalta niiden harjoituskertojen ja aikarajoitusten puitteissa mitä on annettu.

2.3 Jousisoittaja orkesteriassistenttina

Orkesteriassistentti on helppoa valita jousisoittajista kahdestakin syystä. Toisaalta teknisesti haasteellisimmat melodiakulut osuvat verrattain usein juuri jousisoittimille, ja koska heitä on määrällisesti enemmän kuin vaikkapa huilisteja, tarvitaan kyseistä pedagogiikkaa myös enemmän. Viulisti voi muunmuassa mainiosti auttaa altisteja tai vaikkapa sellistejä tutustuttuaan instrumenttien yleisimpiin hankaluuksiin. Samalla tavoin assistentti voi nopeasti oppia myös yleisimmät puhaltajien ongelmat, esimerkiksi virittäiseen ja intonatioon liittyvät kysymykset. Mikäli halutaan olla perinpohjaisia, jokunen tapaaminen puhallininstrumenttien opettajien kanssa tarvitaan joidenkin yksityiskohtien selvittämiseksi. Puhallinopettaja voi auttaa oppilastaan potentiaalisten instrumenttien hallitsemiseen liittyvien teknisten kysymysten kanssa. Puhallinopettaja voi myös neuvoa assistenttia minkälaisilla neuvoilla saatetaan ratkaista yksinkertaiset

hankaluudet. Tilanne oppilasorkesterissa on jokseenkin erilainen kuin ammattiorkesterissa, joissa instrumentistit itse tietävät kuinka saada instrumentista teknisesti paras mahdollinen ääni. On kuitenkin tärkeämpää löytää assistentti minkä tahansa instrumentin parista kuin olla ilman assistenttia koska orkesterikokoonpanon suhteen ihanteellisen instrumentin soittajaa ei löydy. Pienikin apu on usein lopputuloksena suuri.

2.4. Assistentin valmistavat harjoitukset

J. A. Muro toteaa Keijo Ahon toimittamassa kirjassa hyvän harjoittelun olevan älykästä toistoa. Päästäksemme tällaiseen älykkääseen toistoon, on orkesteriassistentin käytävä ennen varsinaisten harjoitusten alkua teoksen työstämistä varten läpi valmistavia harjoituksia, alussa ylös kirjaten ja kokemuksen kasvaessa myös muistiinsa luottaen. Valmistavat harjoitukset pitävät sisällään mm. fraseerauksen, tempomerkintöjen- tai vaihteluiden tarkastelua sekä intonaatiokysymysten tarkastelua. (Aho, Kamarimusiikin taito, s.68)

Assistentin itsenäinen työskentely on alussa tärkeää sen vuoksi, että hänelle syntyy teoksen vaikeuksista myös oma näkemys. Tästä saattaa olla hyötyä siinä vaiheessa kun on edetty jo itse harjoituksiin ja oppilaat tuovat omia näkemyksiään vaikeuksien suhteen esille. Näin oppilaan maailmaan on potentiaalisesti helpompi asettua kuin jos omaisi vain yhdessä kapellimestarin kanssa omaksutun tulkinnan.

Assistentin tulee hakea yhdessä kapellimestarin kanssa teoreettisesti vaikeat kohdat ensin stemmoittain, kun jokin kohta voi olla vaikea tietylle instrumentille tai ryhmälle. Tämän jälkeen voidaan yhdessä keskittyä eri äänien yhteensovittamisesta johtuviin vaikeuksiin.

Assistentin tulee alusta pitäen miettiä olisiko, ja missä vaiheessa olisi, kannattavaa muodostaa myös niin sanottuja sekaryhmiä. Tämä on se osa-alue jota olen pitänyt kaikkein inspiroivimpana harjoituttajan temmellyskenttänä. Entä mitä instrumentteja olisi hyödyllistä pienryhmissä yhdistää? Se, mikä pätee jousisoittimiin, pätee myös muihin soittimiin. Esimerkiksi valitaan, soitetaanko vaikeat paikat erikseen, vai yhdessä. Puhtausongelmat puolestaan nousevat esiin yleensä vasta harjoituksen kuluessa.

Assistentin tulee tutkia ensin itsenäisesti, sitten yhdessä kapellimestarin kanssa eri instrumenttien välisiä merkityksiä, Solo-osuuksia sekä mitkä äänet täydentävät toisiaan parhaiten vaikeissa kohdissa, päätetään mitä instrumentteja mahdollisesti kannattaa soittaa yhdessä. Eräs toimiva kombinaatio on yhdistää "samansuuntaisia" melodioita soittavat äänet, kuten viulut ja huilut, samoihin ryhmiin. Toimivaa on yhdistää Tuuba, fagotti ja kontrabassot. Tai mitä partituuri milloinkin viestittääkin

Teoksen harjoittamiseen valmistauduttaessa assistentti kannattaa huomioida myös ainutlaatuinen mahdollisuus herättää oppilas kuulemaan mitä orkesterissa ylimalkaan tapahtuu. Mikä on esimerkiksi oboen merkitys teoksen kannalta? Tämän saa ottamalla esim. sellot tai bassot yhdessä oboeryhmän kanssa. Syntyy huomio jotakin yhtä oleellista kuin mitä viulut edessä soittavat voikin tapahtua orkesterin takaosassa. Jatkossa yhteissoitosta tulee vaikkapa oboen melodioita huomioivaa soittoa, nyanssit vaihtelevat luonnollisesti siten että toisille soitinryhmille sekä heidän tuottamalleen musiikille annetaan tilaa ja herkistytään.

Oleellista on muodosta ryhmiä, joissa pysytään aina jollakin tavoin yksilötasolla. Esimerkiksi jousisoitinten pultin, eli kaksi samaa ääntä tulisi pienryhmäharjoituksessa kokemukseni mukaan olla suurin yhtä stemmaa edustava yksikkö.

2.5 Aktiivi- ja passiivijäsenet

Harjoittelua suunnitellessa on tärkeää tiedostaa, miten orkesteri jakautuu miltei välittömästi ensiharjoituksen jälkeen aktiivi- ja passiivijäseniin. Kokemukseni mukaan harvinaista on että sitoutumisen aste olisi kaikissa orkestereissa yhtä tasajakaisen korkea. Aktiivijäsenet istuvat liiankin helposti edessä ja passiivioppilaat takana instrumenttiryhmästä riippumatta. Orkesteriaselmilla ruokitaan tiedostamattakin tätä jakaumaa siten edessä istuvat joutuvat pakosta aktivoimaan itseään kun takana on puolestaan turhan helppoa antaa edessä istuvien hoitaa hommat. Ei lienekään harvinaista havaita että kapellimestaria kaikkein lähinnä istuvat ovat suoraselkäisiä -ja ryhtisiä, kun saman instrumentin viimeisimmässä pultissa istuvat taas kuin toiselta planeetalta, kuulumisia vaihdellen ja vitsejä toisilleen murjoen. Tämän vuoksi oppilasorkesterissa olisi ensiarvoisen tärkeää ylläpitää vaihtuvia istumajärjestyksiä.

Mielenkiintoista oli esimerkiksi huomata kuinka puhaltimet joutuvat perinteisen orkesterisijaintinsa vuoksi tuon tuostakin terästämään kuuloaan koska ryhmässä pienikin melu instrumenttien kanssa voi estää ohjeiden ymmärtämisen. Tällainen voi puolestaan helposti edesauttaa motivaation lopahtamista, ja muusikoille tulee tunne kuin koko harjoitus tapahtuisi vain orkesterin "edessä", ja että puhaltimet jäävät tapahtuman marginaaliin. Ei ihme että yleinen reaktio oli kanta harjoitusluokkaan jos jonkinmoisia lehtiä joilla ei totisesti ollut mitään tekemistä musiikin kanssa.

Oppilastapauksessa assistentin toimenkuvaan kuuluu puhaltajien motivoiminen osaksi ryhmää. Usein tähän auttoi takaosassa liikuskeleminen tai hetkeksi lähelle muusikkoja istuminen. Menetettyään ties monennen sarjakuvansa niiden tuominen yleensä laimenee. Saattoipa assistentti joutua pyytämään kapellimestaria toistamaan asioita uudestaan puhaltimille jousilaisten aiheuttaman metelin vuoksi. Puhaltajat itse tuntevat joskus olevansa niin suuresti paitsiossa eivät osaa edes peräänkuuluttaa kuuluvampien ohjeiden puolesta. Pelkkä orkesterikurin kylväminen tuskin olisi kuitenkaan auttanut ylläpitämään oppilaiden soittohaluja ja motivaatiota orkesterien suhteen. Pariisissa työskennellessäni totesin että toisinaan tarvitaan enemmän.

2.6 Oppilassiirtojen hyödyistä

Oppilassiirroilla voidaan edesauttaa orkesterikokonaisuutta tai oppilaan omaa kehitystä tai molempia. Tällainen luottamuksellinen yhteistyö kulkee molempiin suuntiin: Kapellimestari voi tehdä orkesterin edestä omia johtopäätöksiään ja esimerkiksi pyytää assistenttia menemään tarkistamaan "mitä tuolla sivussa oikein tapahtuu" tai assistentti voi vihjata jostakin vahvuudesta tai heikkoudesta jollakin tietyllä alueella. Käytännössä tämä saattaa toisinaan merkitä oppilaiden siirtoja pultista toiseen ja joissakin tapauksissa orkesterista toiseen.

Pariisissa tämä kuitenkin tarkoitti että paremmasta huonompaan orkesteriin ei oppilaita vaihdettu jos ei oppilas itse tuntenut tarvetta tämänkaltaiseen siirtoon erityisen yhteistyönkään jälkeen. En muista että näin olisi käynyt kertaakaan, vaan asiat saatiin kolmen vuoteni aikana aina tavalla tai toisella järjestymään. Sen sijaan alemmasta

orkesterista ylemmälle tasolle nousi useampi kuin yksi soittaja. Kapellimestarin ja assistentin toimiva yhteistyö vaikutti osaltaan myös siihen että oppilaat opetettiin verrattain joustaviksi myös paikkojensa suhteen. Paikkojen vaihto ei sinällään muodostunut rangaistukseksi tai palkkioksi, vaan oppilaat tottuvat siihen että jonkun aikaa ollaan edessä ja sitten toisinaan taas takana, hieman kuten peruskoulussakin. Tällä varjolla oli mahdollista toteuttaa tarvittavat pedagogiset vaihdotkin.

Käytännössä vaihdot toteutetaan pikkuhiljaa, ja kahdella eri tapaa: Orkesterivuoden alussa paikat on jaettu oletetun tason mukaisesti. Nämä paikat ovat myös "pysyvät" konserttia silmälläpitäen. Noin puolessavälissä harjoituskautta tehtiin kuitenkin vaihdoksia, kuten toisinaan myös kurinpidollisista syistä. Myös selkeästi harjoittelematta jättäminen yhdistettynä levottomaan käytökseen saattoi tuoda oppilaan eturiviin "motivoitumaan". Yleensä pelkkä tieto tällaisen siirron mahdollisuudesta on omiaan hillitsemään keskittymisvaikeuksia. Kaikenkaikkiaan sain Pariisissa todeta oppilaiden tottuneen varsin nopeasti vaihtomahdollisuuksiin tietäessään että uusi vaihto on pian jälleen luvassa.

3. ORKESTERIASSISTENTIN TYÖN SYVÄOBSERVOINTI

3.1 Ensimmäisten harjoitusten merkityksestä

Ensimmäisessä harjoituksessa assistentti seuraa tarkkaavaisesti orkesteriharjoitusta. Hän osallistuu mahdollisimman laajasti materiaaliin soittamalla eri stemmoja mahdollisuuksien omalla instrumentilla yhdessä orkesterin kanssa. Esim. g-avaimella soivalla pääinstrumentilla voidaan mainiosti osallistua puupuhaltimien ja viulujen stemmoihin. Tämä auttaa assistenttia kokemuseräisesti havaitsemaan ne vaikeudet joita oppilailla kyseisten kohtien suorittamiseen voi olla. Tämä auttaa häntä myös valmistamaan seuraavan kerran harjoitukseen mahdollisimman tehokkaasti. Lienee paikallaan myös muistuttaa että myös toisten avainten välttävä lukutaito olisi enemmän kuin suotavaa.

Toisen orkesteriharjoituksen alkaessa voidaan olettaa että orkesterijäsenet ovat tulleet edes autettavasti tutuiksi harjoitettavan orkesterimateriaalin kanssa. Oppilaille selitetään alussa assistentin osuutta harjoitukseen. Selitetään että assistentti koskettaa kevyesti harjoitettavan oppilaan olkapäätä ja tämä lähtee paikaltaan äänettömästi erilliseen (toivottavasti) viereiseen harjoitusluokkaan. Tähdennetään että tämän on tapahduttava mahdollisimman äänettömästi siten että orkesteriharjoitus ei kyseisestä toiminnosta häiriinny.

Ensimmäiset harjoitukset sujuivat nuotteihin tutustuttaessa. Toimiessan assistenttina istuuduin viuluni kanssa järjestäen eri soitinryhmien keskelle ja auttoi rämpimään eteenpäin nuottiviidakossa. Jo toisella tai sitä seuraavalla kerralla oli mahdollista auttaa soittajia löytämään ne paikat missä kotiharjoittelu olisi suotavaa. Tieto välitetään myös soitonopettajille jotka ottanevat tiedot lisätöistä vastaan sekalaisin tuntein. Opettajathan veloitetaan edistämään osaltaan orkesterityötä, mikä lienee loogista. Onhan selvää kaikkien oppilaiden taso ei automaattisesti joka tahdin osalta vastaa orkesterikappaleiden asettamia vaatimuksia.

Minulle jäi tunne, että tässä kohdin opettajien saumaton yhteistyö olisi saattanut edesauttaa orkesterien tason nousua entisestään. Opettajilla on usein kiire omien tavoitteidensa saavuttamisensa oppilaiden suhteen. Kiireisten aikataulujen keskellä on helppoa unohtaa että orkesterityöskentely edesauttaa osaltaan samojen tavoitteiden saavuttamista. Työskennellessäni orkesteriassistentin toimiessa orkesterin ja opettajien välikätenä yhteistyö kuitenkin vilkastui kohtalaiseksi. Pienet kirjelaiput matkasivat oppilaiden soitinkoteloissa sisältäen harjoittelutoiveita orkesteriosioista soittotunneille.

3.2 Pienryhmätyöskentely

Satu Öystilän tekemän yliopiston opettajille suunnatussa kyselyssä tutkittiin pienryhmätyöskentelyn hyötyjä. Kyselyyn vastanneet opettajat kokivat ryhmäprosessin oppimisessa taataan kaikkien ryhmäläisten osallistuminen prosessiin, koska ryhmää hyödyntämällä saadaan kaikkien ryhmässä työskentelevien voimavarat optimaalisesti käyttöön. (Viittaus: Ongelmaperusteinen pedagogiikka, teoriaa ja käytäntöä, 2002)

Uuden teoksen ollessa kyseessä, oli tarkoituksenmukaista jokainen oppilas saisi ainakin kerran työskennellä pienryhmässä. Tämä auttaa antamaan oppilaalle tunteen että juuri hänen panoksensa orkesterin osana on tärkeä. Toisaalta tämä auttaa oppilasta kartoittamaan omat heikkoutensa ja vahvuutensa eri valossa kuin tankata kohtia kotona tai yksin opettajan kanssa. Pienryhmässä todetaan esimerkiksi harjoiteltavan kohdan vaikeustaso, ja aloitetaan esim. hitaammassa tempossa, mutta niin että koko ryhmä pysyy kuitenkin yhdessä. Kun taasen päästään ”oikeaan” tempoon, korostuvat myös vaikeudet siten että samalla muun ryhmän tuki auttaa luotimaan vaikeuksista eteenpäin rivakammin kuin yksin kotona.

Keijo Ahon mukaan yksi kamarimusiikin perusedellytyksistä on omien stemmojen hallinta jo harjoittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Jo pelkkä tietoisuus mahdollisuudesta ”joutua” harjoittelemaan stemmoja pieneen ryhmään ennalta arvaamattomasta kodasta vaikuttaa teoksen oppimismotivaatioon sähköistävasti. Aho painottaa myös että omien stemmojensa hallinta ei riitä, van oppilailla pitäisi olla autettava tuntemus siitä mitä partituurissa yleisellä tasollakin tapahtuu. Tämä alun perin kamarimusiikkiin kohdistuva huomio soveltuu erinomaisesti myös orkesterisoitantaan. (Aho 2009, s.66)

Assistentin täytyy muistaa ottaa huomioon, että muusikonalun on omaksuttava jatkuvasti uusia oppimistekniikoita. Orkesterikappaleiden myötä uusia asioita ehtii tulla suhteessa enemmän kuin soittotunnilla jossa hankaluudet syynätään yleensä verrattain tarkastikin läpi.

Otetaan esimerkiksi vaikka tremolo. Eikö riitä että ohjaava kapellimestari näyttää missä kohdin jouta hän haluaa tremolon tapahtuvan? Mutta mitä muuta täytyy ottaa huomioon? Jousen kohta kielellä, jousikäden asento jne. Tällainen tarkistus tapahtuu pienryhmissä automaattisesti siten että tarkkaava ohjaaja havainnoi kenellä oppilaista on minkälaisia vaikeuksia, ja pikainen asioiden korjaus saadaan hyvissä ajoin suoritetuksi. Teknisen ongelman ollessa todella laaja, voi kirjelappunen kyseisen oppilaan opettajalle olla hyödyllinen. Näin vältetään, että oppilaalle pääsee kenties vuosikausien väärän harjoituksen tuloksena kehittymään vääriä tottumuksia. Niiden purkaminen orkesteritilanteessa on aina masentava ja harmillinen kokemus.

Pienryhmätyöskentelyä suunniteltaessa pidetään mielessä, että kuhunkin harjoitukseen otetaan kahdesta kuten oppilasta ja että heitä on tarkoitus harjoittaa vain viidestä kymmeneen minuuttia kerrallaan. Näin he eivät jää liiaksi ulapalle siitä, mitä muu orkesteri puuhaa, mutta tulevat kuitenkin tietoisiksi omasta osiostaan ja harjoitettavan osuuden merkityksestä omalta kohdaltaan kokonaisuuden suhteen. Tämä auttaa luomaan omanarvontuntoa oman osuuden tärkeydestä.

3.3 Pienryhmätyöskentelyn harjoitusmetodeja

Pienryhmäharjoittamisen tarkoitus ei varsinaisesti ole olla kamarimusiikkitunteja. Harjoittaminen on täsmätyöskentelyä, joka saattaa syntyä esimerkiksi kapellimestarin tuskastuneesta toiveesta tunnin alussa ”siitä kohdasta, joka kuulostaa harmaalta kaurapurolta”. Otetaan vaikka ongelmalliset viulistit kaksittain ja katsotaan kohtaa läpi 5 – 10 minuuttia. Tai sellistit. Tai altistit. Tänä aikana ehditään havainnoida ongelman laatu, joka saattaa viitata sopimattomaan asemanvaihtoon, tai muuhun yksinkertaiseen seikkaan.

Ongelman laadun todettuaan oppilaat ovat yleensä huomattavasti motivoituneempia jatkamaan kotiharjoittelua ja välttämään tilanteelta jossa pahimmillaan pääsevät vaikeutensa kanssa harjoituksissa kenraalia edeltävään harjoituskertaan ja kaikki kuuntelevat korvat punoittaen kapellimestarin epäpedagogista purkausta siitä kuinka "kukaan ei ole harjoitellut tätä kohtaa vaikka siitä puhuttiin jo aivan alussa".

Mitä tulee nopeiden juoksutusten harjoittamiseen, niin pienryhmäkoko voidaan kasvattaa luontevasti vaikkapa neljään soittajaan. Tällöin assistentti valitsee lähtönopeuden jossa kulloisetkin pienryhmäläiset pystyvät vaikean kohdan suorittamaan. Tarvittaessa käytetään erilaisia tekniikoita, kuten taa-ti, taa-ti tai ti-taa, ti-taa rytmejä joissa nopeutta harjoitetaan ainoastaan yhden nuotin kohdalta kerrallaan.

Yleensä vaikea paikka saadaan käsiteltyä puolen tunnin, kolmen vartin sisällä koko soitinryhmän osalta, jona aikana kapellimestari harjoituttaa orkesterin kanssa muita kohtia kuin "sitä kamalaa". Kun juoksutus seuraavalla kerralla alkaa saada "tuulta siipiensä alle" voidaan koko joukolle tehdä uusi harjoituskierrös johon kutsutaan mukaan muutamia puhallinsoittimia tai bassokulkuja soittavia instrumentteja jolloin saadaan kokemus toisten instrumenttien tukevasta vaikutuksesta.

Täytyy ottaa huomioon tämäntyyppinen harjoittelu on vähintään yhtä antoisa bassoja soittaville tai muille "säestävillä" instrumenteille. Yhdessä melodiaa soittavien kanssa he saavat kokemuksen siitä kuinka tärkeää on mm. soittaa rytmissä eikä kiiruhtaen, kuinka merkityksellistä on painottaa tiettyjä nuotteja merkityissä kohdissa, ts. siitä kuinka kaikki osat kutoutuvat yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

4. ORKESTERIASSISTENTTI PEDAGOGINA

4.1 Kuinka tukea oppilaan itseluottamusta?

Harjoituksen jälkeen asistentti pui harjoituksen tulokset nopeasti yhdessä kapellimestarin kanssa. He pohtivat samalla mihin seikkoihin seuraavassa harjoituksessa tulisi kiinnittää huomiota että vaikeuksista selvitään. Tämä on tärkeä elementti kaikessakin ohjaamisessa ja opettamisessa, mutta orkesterityöskentelyssä eritoten, sillä kaikki tekniset yksityiskohdat eivät välttämättä ole hallussa, vaan orkesterimusiikki pitää jo pedagogisessa mielessä sisällään eritasoisia aineksia. Oppilaiden ollessa kyseessä on itsetarkoitus oppia yhteissoittoa soitettavien orkesterikappaleiden myötä.

Soittotunnilla valitaan julkisiin esiintymisiin usein oppilaalle nimenomaisesti sopivia kappaleita. Harjoituksiksi puolestaan valitaan etydejä joissa vaikeudet ilmenevät ja mennään eteenpäin oppilaan kapasiteetin mukaisesti, vaikka niitä ei harjoiteltaisikaan esiintymistarkoituksessa. Orkesterissa on se vaara että jokin tietty vaikea kohta jää ikuisesti vaivaamaan. Kun kohtaan sitten päästään se soitetaan, joko erittäin hiljaa tai muita konsteja käyttäen. Pienryhmäharjoittamisella pyritään puuttumaan näihin yksityiskohtiin siten, että asistentti poimii tekstistä esiin (mahdollisesti yhdessä kapellimestarin kanssa) juuri hankalat kohdat. Kohtia on tarkoitus käydä läpi siten, että lapsi pääsee niiden yli kunniakkaasti. Mitä tempoihin tulee, tämä tarkoittaa useimmiten vaadittavaa malttia niin että oppilaat pääsevät juoneen mukaan. Näin nostetaan oppilaan itsetuntoa ja saadaan hänet mukaan orkesterin aktiiviviseksi jäseneksi.

Tärkeätä on myös pyrkiä pysymään hienotunteisena ja todeta että jokin kohta ON vaikea, (eikä siis soittaja huono tai riittämätön.) Kun vaikeus on voitettu riittää tämä yksilöryhmätyöskentely nostattamaan selviytyjän itsetuntoa sekä yhteenkuuluvaisuuden tuntoa toisten muusikoiden kanssa. Pienryhmätyöskentely madaltaa kynnystä kamarimusiikin soittamiseen eri kokoonpanoissa, koska tästä tulee orkesterin ohella luontevaa

4.2 Kuinka vaikeudet kohdataan?

Assistentiksi aikovan on syytä hyväksyä täydellinen suoritus oppilasorkesterin kanssa – sen paremmin kuin aikuisorkesterinkin kanssa, on pakeneva käsite. Oleellista sen sijaan on keskittyä siihen tehdään asiat niin hyvin kuin kyetään niiden rajoitusten sisällä jotka aika ja muut tekniset vaikeudet asettavat.

Assistentin lähtiessä etsimään niitä ominaisuuksia, jotka luovat työnkuvasta hedelmällisen ellei peräti ihanteellisen, ei pidä vähätellä asenneta jolla tähän työhön, kuten kaikkeen sosiaalista kanssakäymistä sisältävään työhön tulee suhtautua. Alkumetrien alkukankeuden yhtäläillä kuin työn edetessä ilmenevät solmut aukaisee hätätapauksessa vain myötämieleinen suhtautuminen niin oppilaaseen kuin opittavaankin, sekä huumori.

Kannattaa pitää mielessä niin instrumentteja kuin orkesteriharjoituksia työstettäessä ollaan aina matkalla, päämäärän pysyessä alati häilyvänä käsitteenä. Jotta kaikkien osapuolten matka sujuisi positiivisen ilmapiirin vallitessa, on sen oltava miellyttävää, tai

edes enimmäkseen miellyttävää. Opettajan rooli matkanteon miellyttävyydessä on keskeinen. Se, miten alati ilmeneviin puutteisiin suhtaudutaan, on pitkälti ohjaajan asennoitumisen varassa.

Painotettakoon vielä vaikka opettaja joutuukin ottamaan huomioon työssään oppilaiden eri persoonallisuudet, on hänen työnsä viimekädessä edesauttaa oppimista musiikin saralla. Opettajan työtä ei siis ole tuomita, hyväksyä tai hylätä oppilasta itseään taikka hänen suoritustaan missään vaiheessa. Oppiminen on vapaaehtoista toimintaa eikä väkisin voi opettaa orkesterisoittimia kuin muutakaan. Tieto tästä vapauttaa myös opettajan resursseja ohjaukseen itseensä.

5. KÄYTÄNNÖN SOVELLUS METROPOLIAN MUSIIKIN KOULUTUSOHJELMAN ORKESTERIN KANSSA

5.1 Ennen soveltavaa harjoitusta

Jotta Pariisiin ajan kokemuksiini saadaan syvyyttä ja kosketuspintaa nykyhetkeen, toteutetaan käytännön kokeilu. Orkesterien sisäiset ongelmat ovat yleismaailmallisia, ainakin niiden kokemusten valossa mitä allekirjoittaneella on eri maiden orkestereissa työskennellyn ja eri kolleegojen kanssa kokemuksia vertailtuaan. Orkesterityöskentelyyn liittyvät kokemukset on keskusteluissa muusikkokolleegojeni kanssa koettu yhtenevinä siitäkkin huolimatta, ettei kaikkia olosuhteita ei voidakaan suoranaisesti samaistaa.

Kokeellisen temmellyskenttämme pohjaksi Metropolia Ammattikorkeakoulun orkesteriopintojen yliopettaja ja kapellimestari Pekka Helasvuo valitsi jo keväällä 2010 Schumannin reiniläisen sinfonian Nro. 3, Es- duuri. Kyseessä oli Metropolian yhteistyö Turun ammattikorkeakoulun kanssa.

Soveltava osio alkoi seminaarilla, jossa perehdytin orkesterijohdon opiskelijat opiskelijakollegat orkesteriassistentin toimenkuvaan tiivistetyssä muodossa. Tämän jälkeen kapellimestari ehdotti minulle missä puitteissa soveltava osio voitaisiin toteuttaa. Projektin haasteet liittyvät toteuttamisaikataulun rajoihin. Harjoituspäiviä ennen teoksen ensimmäistä esityskertaa on vain kaksi. Kahden eri koulun oppilaat eivät tunne toisiaan eivätkä ole tottuneet työskentelemään yhteistyössä.

Näissä olosuhteissa katsomme että on toimittava systemaattisesti, koska ei ole varaa tunnustella kuka tarvitsee apua ja mitä kohtaa voidaan parantaa. Sen vuoksi päädytään pitämään harjoitusten alussa yksi läpilukusessio. Tätä oli tarkoitus seurata orkesterin jako jousi- ja puhallin "kvartetteihin", ja luoda koko orkesterin samanaikaisesti kattava pienryhmäharjoitus. Kaikki harjoittelevat näissä pienryhmissä eri harjoituttajien kanssa samat, kapellimestarin ennalta rajaamat ja viitoittamat asiat. Näin saatiin toisaalta ensikäden tietoa siitä, miten orkesteri oppii tämänkaltaisessa tilanteessa, toisaalta siitä miten hyödylliseksi orkesterin johdon opiskelijat kokevat työn pienryhmässä.

16.10.2010 pitämäni seminaariin kului aikaa n. puoli tuntia, minä aikana tiivistin sekä aiemman kokemuksen että tulevan projektin tärkeimmät kohdat. Seuraavanlaisia näkökohtia nousi keskustelussa alustukseni jälkeen esiin:

Muistutin projektiin osallistuvia esimerkiksi siitä, kuinka vetäjän tulee ottaa huomioon oppilaiden mahdollinen väsymys. Pekka Helasvuo käytti puheenvuoron muistuttaen siitä kuinka oppilaiden väsymystä pitäisi pyrkiä ehkäisemään sijoittamalla harjoitukset mahdollisuuksien mukaan tilanteisiin, joissa väsymystä ei luonnostaan esiinny, esim. lauantaiaamuun. (Tosin käytännön toteutus siunaantui tässä tapauksessa perjantai-iltaan oppilaiden matkan ja pitkän harjoituksen loppuun)

Alustukseni jälkeen ryhmäläiset keskustelivat opettajan roolista orkesteriteosten harjoituttamisessa. Oltiin sitä mieltä periaatteessa kaikki instrumenttiopettajat voitaisiin mainiosti velvoittaa ottamaan orkesteristemmoja osaksi opetussuunnitelmaansa sen sijaan että kaikki oppimateriaali painottuu etydeihin ja muihin harjoituksiin. Mikäli

yhteistyö opettajan kanssa ei kuitenkaan toimi, voi orkesteriassistentti – mikäli sellainen koulussa on- pyrkiä paikkaamaan mikäli opettaja ei syystä tai toisesta ole auttanut riittävästi materiaalin kanssa.

Keskusteluissa esiin nousi seikka, joka ei aikaisemmin ollut tullut mieleeni, eli harjoituttaja-assistentin auktoriteetti. Eräs osallistuja tunsikin olevansa kykenemätön oppilaiden pienryhmäharjoituttamiseen pelätessään, ettei omaa riittävä auktoriteettia. Kävi ilmi että arka luonne voi aiheutua ryhmänvetämisen esteeksi. Pienryhmäharjoittamisessa tarvitaan asennetta ja itseluottamusta.

Keskustelussa painotettiin myös työskentelyn olosuhteet pitää voida riittävästi ennakoita. Pienryhmätyö ei saa aiheuta häiriötä muun orkesterin työskentelylle, ja sen tulee sujua muutoinkin saumattomasti. Harjoitushuoneet, aikataulut ja resurssien ennakoiminen on näin ollen avainasemassa.

Olin liittännyt oppilaiden työtilaan ”Tuubiin” jo pari viikkoa aikaisemmin viestin jossa painotin kaikkia oppilaita tutustumaan teokseen ennen harjoitusten alkamista kuuntelemalla. Oppilaat tiesivät myös että teemme pienryhmäharjoitteita, ja että niissä ”kaikkien ääni kuuluu”. Täsmensin vielä Reiniläinen ei sinällään ole teknisiltä vaatimuksiltaan (korkeakoulutason oppilaille) mahdoton, ja että haasteita asettavat lähinnä verrattain reippaat tempit.

5.2 Mitä ei ehditty

Orkesteriperiodin aikana minulla ei ollut mahdollisuutta toteuttaa muita soveltavia osioita kuin jousien pienryhmäharjoitus. Soveltamatta jäivät muut assistentin toimenkuvaan kuuluvat harjoituksen muodot kuten puhallinsoittajien ja jousisoittajien yhteneväisten stemmojen yhteisharjoitukset. Myöskään aktiivista istumajärjestysten vaihtoa ei ollut tapahtunut huolimatta siitä, että harjoitusten alussa Riikka Kastu ilmoitti että näin kuuluisi menetellä.

Koska ymmärsin että puolen tunnin jousisoittinten osio oli enintään mitä orkesteriharjoituksesta voidaan opinnäytteeni soveltavalle asialle suoda, eikä läsnäoloni olisi tämän jälkeen harjoituksissa erityisen suotavaa, en päässyt tarkastamaan millä tavoin paikanvaihdokset lopulta olisivat toteutuneet. Saatoin ainoastaan todeta viimeisellä kerralla osallistuttuani harjoituksiin orkesterinjohdon oppilaan ominaisuudessa (ja kerätäkseeni viimeisimmät kyselykaavakkeet pois) että orkesteri oli jakautunut perinteisesti aktiivi- ja passiivijäseniin siitäkin huolimatta oppilaiden opiskelumotivaatiota tuntui yleisesti ottaen löytyvän. Tästä päättelin, että paikanvaihdoksia orkesterin sisällä ei ollut tapahtunut.

5.3 Mitä ehdittiin

Opinnäytetyöni aiheen soveltava osio sijoitettiin kapellimestarin toiveesta perjantai-iltaan, Schumannin Reiniläissinfonian ensimmäisen harjoituskerran loppuun. Turun ammattikorkeasta saapuvat muusikot osallistuivat projektin ensimmäiseen harjoitukseen ja näin ollen koko harjoitustilanne oli usealle orkesterin jäsenelle uusi.

Informaatiokatkoksen vuoksi altoilla ja selloilla ei ollut nuoteissaan jousituksia, mikä oli epäsuotavaa mutta yleistä. Koska konserttimestarin viereisen paikan haltija oli

sairastunut, otin hänen paikkansa harjoituksen aluksi. Näin minulla oli samalla ensikäden tilaisuus tutustua orkesterin lähtötasoon, jonka totesin alusta pitäen virkeäksi ja motivoituneeksi.

Illan aikana kävi ilmi että oppilaat jonkin verran myös jännittivät etukäteen pienryhmäharjoittelua. Keijo Aho mainitsee teoksessaan ”Kamarimusiikin taito”, kuinka opetustunnin aikana tapahtuva ohjaustyylin – tai tilan vaihdos voi muuttaa oppilaan vireystilaan ja esim. harjoituksesta johtuvaan väsymystilaan nopeasti. (Aho 2009, s 58). Viite näyttäisi tukevan kokemustani siitä kuinka jo pelkkä tieto tulevasta täsmäharjoituksesta tehosti vireilläolevan teoksen läpilukua.

Tilanteen optimaaliseen onnistumiseen vaikuttivat epäedullisesti alkuolettamukseni mukaan kaksi seikkaa. Ensimmäinen oli se, että pienryhmäosio sijoitettiin minusta riippumattomista seikoista aivan kolmituntisen harjoituksen loppuun. Oppilaat olivat viikosta rasittuneita, lisäksi turkulaisilla oli rankka matkapäivä takanaan. Toinen takaisku oli se, kun sain vasta harjoituksen alussa kuulla, että aikaa harjoitukselle ei tulaisi käyttämään puolta koko harjoituksen kestosta (noin tuntia) vaan ainoastaan puoli tuntia. Mittailin käytäviä tuon ajan epätietoisuuden vallassa epäilysten nakertaessa itsetuntoani ei-toivottuun suuntaan. Mietin, onko todellakin niin että harjoitukseni vain syövät aikaa ”oikealta” orkesteriharjoittelulta, ja että saatan kapellimestarin ja koko orkesterin noloon asemaan vaatiessani heitä opinnäytetyöni koekaniineiksi. Samaan hengenvetoon kuitenkin totesin ollessani onnekas ja kiitollinen Metropolian kaltaiselle oppilaitokselle joka antaa minulle mahdollisuuden käytännössä toteuttaa sovellusta.

Näennäiset takaiskut osoittautuivat siunaukseksi. Orkesterin käytännön asioista huolehtiva henkilö, Riikka Kastu oli varannut harjoitustilat sovitusti, ja paikoilla oli riittävästi tuoleja ja nuottelineitä kullekin ryhmälle. Oppilaille oli myös delegoitu heidän paikkansa tarkasti niin harjoitukset pääsivät alkamaan ajoissa. Pienryhmien vetäjät jakoivat muusikoille kyselykaavakkeet, joista toivoin saavani osallistujien palautetta uudesta harjoitustavasta.

Pienryhmien vetäjinä toimivat hyvin eritasoiset henkilöt. Oli kaksi toisen vuoden kapellimestariluokan oppilasta, viulisti ja lyömäsoittaja, sekä ensimmäisen vuoden kapellimestariluokan oppilaat, altisti ja minä, sekä yksi viulunsoiton lehtori jolla ei ollut minkäänlaista kapellimestarikoulutusta. Puhaltajille ei ollut ilmeisesti löytynyt vetäjää tai sitten tiedonkulussa oli ollut katkos. Pekka Helasvuo ilmoitti vastaavansa orkesterin puhallinsektion harjoituksesta samaan aikaan kun muut vetivät pienryhmiä.

Niinpä kun oma osioni alkoi, koin liikkuvani todella liukkailla jäillä ja jännitin paljon. Viimekertaisesta ryhmien vetämisestäni oli kulunut jo kymmenisen vuotta aikaa, ja sain tuolloin toimia täysin vapaasti omien näkemysteni mukaisesti omassa työhuoneessani, ilman työhöni kohdistuvia ennakkoluuloja. Minun ei tarvinnut todistaa tuolloin mitään muulloin kuin silloin kun Pariisin konservatorioiden tarkastaja tuli seuraamaan työskentelyäni. Koetin silti harjoituksen aikana olla luonteva ja asiantunteva, mutta kuulostin omiin korviini ikävän teennäiseltä.

Luokkahuone oli kahdenksan hengen (plus minä itse) harjoitukseen auttamattoman ahdas ja happi tuntui loppuvan jo ensimetreillä. ”Apua, tämä on jännittävää”, huikkasi joku soitinkoteloaan avatessaan. Lukuunottamatta muutamaa väsymyksestä kärttyisää yksilöä oppilaat olivat kuitenkin motivoituneen tuntuisia, vaikkakin hivenen epätietoisia siitä mitä tuleman pitää, ja oppilaat soittivat mielestäni erittäin hyvin. Oppilaat

vaikuttivat minusta myös hyvin valmistautuneilta. Teknisiä ongelmia illmeni ensiharjoitukseksi todella vähän. Kaikki ryhmäläiseni olivat omien sanojensa mukaan myös kuunnelleet teosta etukäteen, aivan kuten Tuubissa olin kehottanut.

Aika tuntui loppuvan auttamattomasti kesken, kun ottaa huomioon että tämän sovelluksen aikana olisi pitänyt käydä läpi kaikki sinfonian rakennetta olennaisesti painottavat kohdat, jotka olimme kapellimestarin kanssa ennalta sopineet. Kävimme kuitenkin kunniakkaasti läpi sinfonian kolmen eri osan alkuteemat sekä tarkistimme parin muun kohdan karakterin ja stemmojen välisen vuoropuhelun. Mieltäni jäi lämmittämään erityisesti ryhmäni hyvä meininki ja turhamaisuuttani hivelemään jäi erään sellistin kysymys olenko ammatiltani kapellimestari, siitäkin huolimatta että tilanteen jännittävyyden vuoksi minun oli melko vaikeaa luottaa itseeni alkujen näytöissä.

6. PALAUTETTA

Ennen harjoitusta jaoimme kaikille pienryhmäsovellukseen osallistuville oppilaille kyselylomakkeet. Halusin herättää kysymyksilläni oppilaiden kriittistä suhtautumista meneillä olevaan harjoitukseen. Halusin myös antaa heille mahdollisuuden vastata kysymyksiin, missä kritiikin antaminen olisi heille helppoa. Vastukset palautettiin anonymisti, minkä toivoin helpottavan avoimuutta entisestään. Ajattelin jos huomautettavaa tai epäkohtia ilmenee, on parasta todeta ne suoralta kädeltä pikemmin kuin tehdä kysymyksiä joihin on vaikeaa vastata kriittisesti.

Lomakkeessa kysyttiin oppilaiden aiempia kokemuksiaan pienryhmämusisoinnista, heidän odotuksistaan kohdistuen ryhmään, harjoitukseen sekä vetäjiin. Halusin myös varmistua siitä oliko kenelläkään aiempaa kokemusta soveltavasta harjoittelumuodostani.

Harjoituksen päätyttyä oli tarkoitus vastata kysymyksiin vastasiko harjoitus odotuksia, ja millä tavoin. Kysyttiin mitä vastannut koki oppineensa, toiveista, ja sekä oliko vastaaja sitä mieltä että vastaavanlaisesta kokemuksesta olisi vastaavanlaisissa tilanteissa hyötyä. Lisäksi oli tilaa kommentteille.

Kyselylomakkeita palautui minulle täytettynä kaksikymmentä kappaletta. Osa kyselystä täytettiin ennen harjoitusta, osa jälkeen. Esin täytettävän osion tarkoituksena oli herättää oppilaat pohtimaan aiempaa suhdettaan pienryhmistä, ja toisaalta sitä, mitä he tämänkertaisesta harjoituksesta osasivat odottaa. Tämä helpotti mielestäni mielipiteiden antamista harjoittelun jälkeen. Henkilökohtaisesti koin vastaukset sitä arvokkaampina, koska saatoin olla varma että kyselyyn osallistui kahden eri koulun oppilaita.

Täytettyihin kysymyksiin vastattiin seuraavasti: Miltei kaikilla kyselyyn vastanneilla oli kokemusta aiemmin korkeintaan perinteisistä stemmaharjoituksista tai kamarimusiikkikokoonpanoista. Vain parilla ei ollut mitään musikaalista pienryhmäharjoittelua takanaan. Osalla ei ollut pienryhmäharjoituksen suhteen minkäänlaisia ennako-odotuksia, mutta useimmat toivoivat pääsevänsä tutustumaan lähemmin kollegoidensa stemmisiin harjoituksien kautta. Toisten stemmojen oppimiseen ja kuunteluun ilmaantui kiinnostusta, samoin kuin energisyyden ja vuorovaikutuksen uudenlaiseen löytymiseen.

Vetäjältä toivottiin aktiivisuutta, innostuneisuutta (useat toivoivat innostunutta asenetta ja pätevyyttä). Myös rentoutta ja reilua peräänkuulutettiin, samoin selkeyttä ja ymmärrystä. Ryhmältä odotettiin niin ikään aktiivisuutta ja tarkkaa kuuntelua. Vastanneista useampi kuin yksi toivoi hyvää ryhmähenkeä. Kaikenkaikkiaan kysymyksiin vastattiin minun näkökulmastani hämmästyttävän motivoituneesti. Kävi ilmi oppilailla on itselläänkin korkeat tavoitteet mitä tulee koko orkesteriperiodiin.

Vastauksista päätellen harjoitus vastasi pääosin osallistuneiden toiveita. Kaikki vastanneet kokivat saaneensa harjoittelulta positiivisia tuloksia. Kävi ilmi oppilaat kokivat saavansa juuri itseluottamusta omaan kapasiteettiinsa ja lisämerkitystä orkesterin jäsenenä. Useampaan kertaan vastauksista kävi ilmi kuinka pienryhmä helpotti kokonaisuusien hahmottamista ja toisten stemmisiin tutustumista. Merkittäväksi koin vastauksia tutkiessani tulleen tunteen niinkuin vastanneista

oppilaista olisi lähtenyt myrskyisä tarve purkaa orkesterityöskentelyyn liittyviä kummituksia, kuten sitä että itseä tai toisia ei kuulla, tai ei ymmärretä oman stemman merkitystä.

Yli puolet vastanneista piti harjoitusta riittämättömänä ajanpuutten vuoksi. Kritiikkiä ilmenikin pääasiallisesti ja systemaattisesti harjoituksen lyhyen keston johdosta. Kyselyyn vastanneet olisivat halunneet käyttää enemmän aikaa näissä kokoonpanoissa mm. vaikeiden kohtien ylimenoihin. Vastauksissa ehdotettiin jopa että koko päivän voisi uhrata pienryhmäharjoittelulle.

Kiitosta tuli kuitenkin tehokkuudesta, siitä että oppi paremmin kuuntelemaan muita ja varmuudesta orkesterisoittoa varten. JOK ´IKINEN vastanneista oppilaista oli sitä mieltä että samankaltaisista (mutta pidempikestoista) harjoituksista olisi vastaavissa tilanteissa hyötyä.

”Pienryhmäharjoittelua pitäisi tehdä paljon enemmän koska siitä on NIIN paljon hyötyä” – eräästä vastauksesta kohdasta: kommentteja.

Muita kommentteja oli esim:

”pienryhmissä on kivaa kun kuulee hyvin oman soiton”.

”Harjoitus olisi hyödyllinen, mutta ei päivän päätteeksi kun ollaan valmiiksi väsyneitä. Pienryhmissä voisi pitää kokonaisen harjoittelupäivän.”

”Sain varmuutta myös orkesterisoittoon”

”Helpottaa käsittelemään mitä muut soittimet soittavat”

”Ryhmätyöskentely vaatii ihmisiltä sopeutumista jonkin verran, kaikki ei toimi heti täydellisesti, mutta pyrkimys jatkuvaan kehitykseen ja kaikkien osapuolten huomioimiseen tuottaa hyvää tulosta.”

”Erityisesti pienryhmäharjoittelu kaikkien jousisoittimien kanssa tuntui tehokkaalta. Esim. sellojen stemmoissa tempot helposti hidastuu tai juoksee ja sooloihin syntyy maneereja, kun soittajat eivät kuule kokonaisuutta joihin soolot kuuluvat.”

”Kiitos kun järjestitte tällaisen”

Myös ryhmien vetäjät kokivat vastaavalla tavalla. Vetäjien mielestä työ oli sujunut hyvässä hengessä ja että oppilaat oppivat luottamaan enemmän itseensä.

Kapellimestari on henkilö jolla on kaikkein kiistattomin näköalapaikka mitä tulee harjoituksen hyötyihin ja haittoihin. Pekka Helasvuon kommentti työskentelystä oli sähköpostiini seuraavanlainen: ”Minä olen saanut harjoituksesta myönteisiä kommentteja. Olemme alustavasti puhuneet siitä että tämän tyyppinen työskentely voisi sisältyä periodeihimme yleensäkin, joten vaikka en itse saanut välitöntä kokemusta pienryhmistä. Voin todeta työtavan epäilyksettä onnistuneeksi.” (Kapellimestarihan veti ryhmätyösovelluksen aikana puhallinsektion harjoituksia.)

7. TYÖN MERKITYS-MITÄ OLEN OPPINUT

Tämän opinnäytetyön työstäminen on ollut tekijälleen äärimmäisen rikastuttava kokemus. Ennen musiikin koulutusohjelman opinnäytetyötä minulla oli kasassa ainoastaan pino Pariisinaikaisia kokemuksia kymmenen vuoden takaa. Ajattelin, että kokemukseni, jotka olivat luonteeltaan positiivisia, saattaisivat kiinnostaa myös toisia pedagogiikasta kiinnostuneita. Minulla ei ollut alussa toimintasuunnitelmaa, eikä ajatusta systemaattisista metodeista.

Alkaessani hahmotella ja jäsentää kokemuksiani saatoin melko pian havaita itse asiassa olin työskennellessäni orkesteriluokkien assistenttina kehittänyt oppimistapoja, jotka lähemmin tarkasteltuina paljastuivat metodeiksi. Kun jatkoin tarkastelua, saatoin lisäksi todeta nämä opetusmenetelmät olivat paitsi toimivia, myös systemaattisia.

Käytännössä toteuttamieni metodien jäsentely sai minut pohtimaan niiden soveltamista nykypäivään, ja koska oppilaitokseni Metropolia oli kiinnostunut aiheesta, pääsin miettimään käytännön sovelluksen toteuttamista.

Tältä pohjalta päädyin tutkimaan kysymystä siitä, mitä pedagogiikka opinnäytetyöni pohjalta merkitsee. Havaitsin metodini ovat keinoja auttaa oppilaita paneutumaan aiheeseeni, orkesterityöskentelyyn, täysin uudelta pohjalta. Käytännön sovelluksessa sain todeta metodien olevan syvällisesti oppilaan tarpeet huomioivia. Käytännössä oppilaiden motivaatio ja innostus kasvoi hurjasti antaen esimakua siitä, mitä kaikkea metodin soveltaminen voikaan antaa jatkuvasti toteutettuna.

On kuitenkin aivan eri asia tuoda kokemukset nykypäivään, ja soveltaa niitä Metropolian ja Turun ammattikorkean yhteiseen orkesteriperiodiin, kuin päätellä että menetelmät ovat olleet toimivia. Jo Metropolian orkesterin taso oli paljon korkeampi, kuin ne joita olin Pariisissa tottunut harjoittamaan. Näin ollen vaatimukset näyttöni suhteen olivat myös paljon korkeammalla.

Se menetelmät ovat osoittautuneet kokeiluluontoisessa, soveltavassa harjoituksessa mitä suurimmassa määrin toimiviksi, yllätti minut itsenikin, ja on saanut tuntemaan nöyrää kiitollisuutta siitä että olen tarttunut toimeen ja uskaltanut sen läpi.

Pekka Helasvuo valitsi Schumannin Reiniläisen lopputyöni sovelluskentäksi jo ennen kesälomia. Minulla oli siis teoksen partituuri hallussani läpi kesän. Kuuntelin teosta myös monia kertoja. Sinällään en pidä aikaista tutustumista orkesteriassistentin toimenkuvan kannalta erityisen tärkeänä. Paljon tähdellisempää on musiikillisen yleisosaamisen hyvä hallinta. Assistentin tulee soittaa oppilas - tai ammattiorkesterissa riittävästi kyetäkseen muodostamaan mielikuvan tavoittelemisenarvoisista asioista tasokkaan orkesterisoiton saavuttamiseksi. Vaikka mitään tarkkaa aikamäärää on mahdotonta antaa, on selvää, että vain usean vuoden tiiviillä orkesterityöskentelyllä voidaan saavuttaa jotakin mitä voitaisiin kutsua ”orkestraaliseksi yleisymmärtämykseksi”. Tällainen ymmärtämys pitää sisällään kyvyn tulkita teoksen vaikeuksia ensi näkemältä - tai kuulemalta. Assistentin tulee mm. voida ymmärtää mikä teoksessa tulee vaatimaan aikaa, millä on taipumus luistaa tai jumittua.

Annan esimerkin: Toimin taannoin orkesterin ryhmänvetäjänä Esch-sur-Alzetteen kansainvälisellä orkesterileirillä Luxembourgissa. Minut värvättiin miltei viimehetkellä,

kun varsinainen harjoituttaja oli estynyt. Harjoitettava teos oli Tshaikowskyn 1. sinfonia, johon en aikaisemmin ollut perehtynyt ja jota en ollut soittanut.

Kuuntelin sinfoniaa intensiivisesti parisen päivää, ja harjoittelin eri stemmoja viulistin ominaisuudesta käsin. Kaksi päivää kestäneet harjoitukset sujuivat ilmeisen hyvin, sillä sain muusikoilta vetämisestä kiitoksia. Painotan minulla ei tuolloin ollut vielä mitään orkesterinohjauskoulutusta. Minut "pelasti" näkemykseni jota olin hankkinut orkesterimuusikkona ja orkesteriassistenttina. Olin aiemmin ollut myös harjoituttamassa Luxembourgin amatöörisinfoniaorkesterin stemmaharjoituksia samassa hengessä. Tämän esimerkin voimin haluan painottaa sitä orkesterityöskentelyn sujuvuuteen vaikuttaa musiikin yleinen tuntemus, sekä ennen kaikkea kyky soveltaa ja yhdistellä aiemmin oppimiaan asioita.

Opinnäytetyöni kannaltakaan esivalmisteluista oli sikäli vähän hyötyä sain varsinaisesti harjoitettavat kohdat muiden vetäjien tavoin ainoastaan neljä päivää ennen toteutusta. Viimehetkellä harjoitusaikataulua muutettiin. Koko työskentelyn lopullinen järjestys oli toisin sanoen uudelleenmitoitettava ainoastaan puolta tuntia ennen harjoituksen alkua. Assistentin on siis osattava luoda järjestystä kaaokseen tilanteista riippumatta. Kokemus auttaa näissä oloissa, mutta kokemus aloittelijallekin karttuu käärimällä hihat ja tarttumalla siihen toimeen mikä eteen kulloinkin siunaantuu.

Olen sitä mieltä kokemukseni on potentiaalisesti urauurtava mitä tulee musiikkioppilaitosten orkestereihin. Sekä vetäjät, että oppilaat ovat kyselyissä vastanneet harjoitukseni seurauksena itseluottamuksensa, motivaationsa ja kiinnostuksensa orkesterityöskentelyyn kasvavan. Haluan jatkossa päästä edelleen kehittämään edellä kuvailtuja toimintamalleja. Ajatus, jota haluaisi lähteä kehittämään, on tutkia, olisiko oppilasorkesterien kanssa toimivista malleista kenties hyötyä myös ammattiorkestereille.

Olen huomannut, mitä pedagogiikkaan tulee, olevani matkalla. Mieleeni nousee uusia ideoita siitä, kuinka opinnäytetyöni (opinnäytetyössä esiteltyä) toimenkuvaa voisi entisestään laajentaa ja kehittää. Tiedostan että tähän tarvitaan sekä aikaa että resursseja. Olen matkalla, jonka päämäärä on kehittyminen itse.

Toimiva pedagogiikka auttaa kohdettaan konkreettisesti, kohteen omista lähtökohdista käsin. Hienot termit eivät yksinään tee pedagogiikkaa. Oppilaan rakkaus opiskeltavaan aineeseen ansaitsee mielestäni aina parhaan mahdollisen tuen. Olen oppinut tietotaitoni merkitys on toimiva vasta oppilaiden käyttöön valjastettuna.

LÄHTEET

Keijo Aho: Kamarimusiikin taito- ohjaajan opas. Classicus oy, 2009

Satu Öystilä: Ongelmakohdat ryhmän ohjaamisessa. Teoksessa Poikela, Esa (toim.): Ongelmaperustainen pedagogiikka, teoriaa ja käytäntöä. Tampere University Press, 2002

Haastattelut:

Aarnio, Taru, 20.11.2010 Itä-Helsingin musiikkiopisto

Hirvonen, Pasi, 25.11.2010, Joensuun konservatorio

Jaskiewiz, Anna, 24.11.2010, Sibelius Akatemia

Lainio, Anu, 25.11.2010, Tampereen konservatorio

LIITEET

Liite 1: kommentti

Liite 2: kommentti

Liite 2: kyselykaavake

Vastaanottajat: verna kaunisto-feodorow

Lähettäjä: Riikka Kastu (Riikka.Kastu@metropolia.fi)

Lähetetty: 29. marraskuuta 2010 9:48:35

Vast.ott.: verna kaunisto-feodorow (vernakaunisto@hotmail.com)

Työelämän edustajan näkökulmasta pienryhmäharjoitteet ovat välttämätön osa orkesterikoulutusta Metropolia AMK:ssa.

Jo perjantain harjoitteiden vaikutukset näkyivät lauantain tutti-harjoituksissa. Soitto oli koko orkesterilla uteliaampaa ja

tasaisempaa, eikä hyökkäävän pelokasta kuten kiireessä usein.

Myös harjoitusten välissä opiskelijat kysyivät: " Ai eiks meille tuukaan lisää näitä pikkuharjoituksia?" Eli halua ja motivaatiotakin on.

Jos helpottaa ajatusta, niin mieluummin ajattelee niin, että jokainen orkesterisoittaja on yhtä tärkeä. Jokainen ääni on yhtä tärkeä ja jokaisella on

tärkeä rooli orkesterin kokonaisuudessa. Pienryhmässä ikään kuin kamarimusisoinnin kautta päästään luomaan isompaa ja tarkempaa kokonaisuutta.

Pienryhmäharjoitteiden tekeminen myös avasi järjestävän tahon silmät sille, että kun olemme oppilaitosorkesteri, täytyy myös orkesteriopinnoissa

ottaa huomioon soittamisen työrauha. Rauha omaksua musiikkia, ei kiirettä vaan tekemisen iloa. Siksi pienryhmäharjoitteita saisi olla mielestäni myös enemmän

ja tasaisesti jokaisen soitettavan teoksen kohdalla. Säännöllisyys ja strukturoidumpi orkesteriperiodi on tavoittelemisen arvoinen asia.

Riikka Kastu

ohjelmavastaava

Lähettäjä: Silja Raitio-Heikinheimo
Lähetetty: 16. marraskuuta 2010 23:52
Vastaanottaja: Verna Kaunisto-Feodorow
Aihe: pienryhmäharjoittelu

Olen aiemmin pitänyt Metropoliaassa stemmaharjoituksia 1. ja 2. viululle yhtäaikaan. Toimiessani oopperan orkesterin 1. viulistina (v.1987-2005) satunnaisia 1. viulun harjoituksia pidettiin hyvin harvoin -lähinnä kun oli kyseessä jokin R. Wagnerin teos. Koin silloin stemmaharjoitukset, etenkin jälkeensä katsoen, antoisina.

Nyt, marraskuussa 2010, kokeilimme Metropoliaassa (Verna Kaunisto-Feodorowin aloitteesta) opiskelijoidemme kanssa uutta harjoitusmuotoa: pienryhmäharjoittelua. Meille kaikille tämä oli uudenlainen kokemus. Ryhmän vetäjänä totesin jokaisen opiskelijan valpastuvan ja ottavan vastuuta soittamisestaan; ainakin niin pikku-paineet omalle harjoittelulle lisääntyivät. Lisäksi työskentely (vaikkakin todella lyhyt sellainen) vahvisti mielestäni soittajien yhteishenkeä ja kamarimusiikillista kuuntelemista.

Silja Raitio-Heikinheimo
Viulunsoiton lehtori
Kulttuuri ja luova ala
Musiikin koulutusohjelma
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Ruoholahdentori 6
00180 Helsinki

Tel. +358403345060
silja.raitio-heikinheimo@metropolia.fi

Schumanin "Reiniläisen"
PIENRYHMÄTYÖSKENTELEN TULOKSET ja HAASTEET 5.11.2010
Kysymyksiä ennen harjoittelua

- 1.Minkälaisissa pienryhmissä olet aiemmin työskennellyt?
- 2.Minkälaisia odotuksia tai toiveita sinulla on pienryhmätyöskentelyn suhteen?
- 3.Mitä odotat vetäjältä?
- 4.Mitä odotat ryhmältä?

Kysymyksiä harjoittelun jälkeen

- 1.Vastasiko harjoittelu mielikuvaasi? Kyllä__Ei__
- 2.Miksi (tai miksi ei)?
- 3.Mitä olisit toivonut lisää tai vähemmän?
- 4.Mitä koit oppineesi?
- 5.Olisiko samantapainen harjoitus sinusta hyödyllinen vastaavissa tilanteissa?

Kommentteja: